

zwaar en aardegebonden. Het drukt zichzelf naar den grond. Ook de verdiepingen zijn horizontale elementen in den bouw. De straat is eveneens een gestrekt gegeven. Door de ramen horizontalistisch aan te brengen wordt het straatfront tot een buis. De statiek verdwijnt zodoende uit het straatbeeld. Het horizontaal element in een gebouw, huis of straat moet gecontra-balanceerd worden door het verticalisme der ramen, en der huizen, die liefst hooger moeten zijn dan breed. Evenwicht is nl. het summum bonum in de schoonheidsleer, want door evenwicht handhaaft zich het heelal. Het huis moet een staande eenheid vormen, het moet zich oprichten, zooals de mensch zijn prerogatief boven de dieren doet gelden door zijn opgerichten stand. Ook al brengt een gebouw het tot een breeden gevel, dan mag het toch niet liggen, het moet staan, het moet als het ware een organische vergroeiing vertegenwoordigen van enkelhuizen, die staan. De staande segmenten mogen een gevelvlak vormen, maar ze moeten waarneembaar blijven in de structuur van den bouw. De breede bouw van b.v. het paleis te Versailles verhoudt zich tot het opgerichte enkelhuis, als de moderne spoorwagon tot het vroegere rijtuig. In de overgangsvormen van de spoorwagens lezen we nog duidelijk hun gegroeid zijn uit de juxtapositie van coupé's.

Een factor van belang is ook de kleur. Daarvan wordt lang niet genoeg gebruik gemaakt in den stedenbouw. Alles is grijs, grijs of beige in ons stadsbeeld. Men mist het heerlijkste van het leven, zijn koloriet. In Provençaalsche stadjes heb ik gezien hoe gelukkig zacht aangestreaken gevels werken en hoe zij vreugde toevoegen aan het stadsbeeld. Inzonderheid met het oog op ons grauwe klimaat verdient dit denkbeeld overweging. Hier en daar wat verguld werkt eveneens gelukverhoogend. Men herinnere zich de gildenhuisen op de markt te Brussel.

Indien men wil, dat stadsschoon tot zijn recht komt, dan is voor alles noodig stilte. Met stilte bedoel ik hier de afwezigheid van iederen vorm van lawaai, ook alle soorten van reclame, die als een uitslag het aanzicht van het stadsbeeld ontsieren. Stilte is niet nastrevenswaard of schoon om zichzelf, maar om het vernemen van een fijner, edeler leven, dat anders onbemerkt blijft. Alle dingen hebben hun eigen verhaal te vertellen en inzonderheid schoone dingen. Een stadsbeeld, dat innerlijk harmonisch is, heeft een eigen zeggingsmacht, als verkeer en reclame hun luidruchtigheid hebben gestaakt. De stemming van het stadsbeeld begint dan waarneembaar te worden voor den gevoeligen mensch en die taal der stemming kan in oude stadjes soms hypnotische kracht hebben. Nooit vergeet ik een avond in het Fransche plaatsje Florac in de Cevenne, waar om een kruis op het marktpleintje kinderstemmen speelden tusschen droomende huizen.

De luidruchtigheid van den modernen mensch en zijn gedoe, banaal en eender over de gansche planeet, zonder karakter en ziel, maakt de mooiste steden leelijk, want de diepere poezie van een stad wordt niet langer ge-